

# gezondheidscentra peiling 199



NIVEL 182(20/97)

L. Hingstman  
J. Hoekstra



 NIVEL  
bibliotheek

drieharingstraat 6  
postbus 1568  
3500 bn utrecht  
T 030 2 729 614/615  
F 030 2 729 729

gezondheidscentra in Nederland  
op gemeenteniveau

nederlands instituut  
voor onderzoek van de  
gezondheidszorg



## HET AANTAL GEZONDHEIDSCENTRA

Op 1 januari 1997 zijn er in Nederland 148 gezondheidscentra. Ten opzichte van de peiling in 1996 werden twee nieuwe centra geregistreerd en voldeden twee centra niet langer aan de criteria voor registratie.

Tabel 1: Aantal gezondheidscentra per provincie en als percentage van het totale aantal *huisartspraktijken*, per 1 januari 1997

Provincie	aantal	%	als % alle praktijken
Groningen	2	1,4	1,0
Friesland	2	1,4	0,9
Drenthe	3	2,0	2,2
Overijssel	3	2,0	0,9
Flevoland	28	18,9	47,5
Gelderland	9	6,1	1,5
Utrecht	15	10,1	4,8
Noord-Holland	32	21,6	4,0
Zuid-Holland	28	18,9	2,7
Zeeland	-	-	-
Noord-Brabant	14	9,5	2,1
Limburg	12	8,1	3,8
Nederland	148	100,0	3,1

Het hoogste aantal centra komt voor in de provincies Noord- en Zuid-Holland en Flevoland. In Flevoland is bijna de helft van alle huisartspraktijken een gezondheidscentrum. In de overige provincies is sprake van een aanzienlijk lager aandeel (minder dan vijf procent). In Zeeland wordt sinds 1992 geen centrum meer geregistreerd.

Het blijkt dat gezondheidscentra vooral gevestigd zijn in sterk stedelijke gemeenten (33,1%) en in matig stedelijke gemeenten (27,0%). Gezondheidscentra komen nauwelijks voor in niet stedelijke gemeenten (4,7%).

## AANTAL DISCIPLINES EN HULPVERLENERS

Dat gezondheidscentra breed zijn samengesteld blijkt uit het feit dat gemiddeld 8,6 verschillende disciplines in een gezondheidscentrum vertegenwoordigd zijn. Tien jaar geleden waren dit er nog ruim vijf. Naast de kerndisciplines huisarts, wijkverpleging en maatschappelijk werk, komen in de centra vooral fysiotherapie (87,2%), diëtetiek (76,4%), ziekenverzorging (67,6%) en verloskunde (67,6%) veel voor.

Tabel 2: Aantal gezondheidscentra waarin de verschillende disciplines aanwezig zijn, per 1 januari 1997

Discipline	aantal gezondheidscentra	als % alle gezondheidscentra
Huisarts	148	100,0
Wijkverpleging	148	100,0
Maatschappelijk werk	148	100,0
Fysiotherapie	129	87,2
Verloskunde	100	67,6
Gezins/Bejaardenverzorging	43	29,1
Ziekenverzorging	100	67,6
Farmacie	80	54,1
Tandheelkunde	52	35,1
Diëtetiek	113	76,4
Logopedie	44	29,7
Psychologie	24	16,2
Oefentherapie	25	16,9
Thuiszorg-manager	30	20,3
Overige	88	59,5

Op 1 januari 1997 zijn er 3.182 hulpverleners werkzaam in gezondheidscentra (tabel 3), een groei van 2,7% ten opzichte van de peiling in 1996. Als we de groei over een wat langere periode in ogenschouw nemen, dan blijkt dat in de periode 1992-1997 het totaal aantal hulpverleners met 12% is toegenomen. Daarentegen is het aantal volledig bezette arbeidsplaatsen vrijwel stabiel gebleven. Uitgesplitst naar type hulpverlener blijkt dat, voor wat betreft de wijkverpleegkundigen en de gezins/bejaardenverzorgenden,

in de genoemde periode een afname heeft plaatsgevonden in zowel het aantal hulpverleners als in het aantal volledig bezette arbeidsplaatsen. Voor de meeste disciplines zien we echter dat in de periode 1992-1997 het aantal hulpverleners is toegenomen. Dat geldt met name voor de psychologen en oefen-therapeuten.

Tabel 3: Aantal hulpverleners en aantal volledig bezette arbeidsplaatsen in gezondheidscentra per discipline, per 1 januari 1997 en de groei/afname in de periode 1992-1997

	aantal hulpverleners		volledig bezette arbeidsplaatsen	
	aantal	groei/afname 1992-1997	aantal	groei/afname 1992-1997
Huisarts	648	6,8%	481	1,3%
Wijkverpleegk.	498	-11,5%	339	-22,8%
Maatsch. werker	308	-3,1%	185	-10,6%
Fysiotherapeut	519	8,4%	357	4,4%
Verloskundigen	259	11,6%	61	7,0%
Gez./bej.verz.	82	-26,1%	49	-31,0%
Ziekenverz.	164	27,1%	98	10,1%
Apotheker	123	29,5%	104	31,6%
Tandarts	94	6,8%	74	7,2%
Diëtist	115	42,0%	16	33,3%
Logopedist	60	71,4%	26	100,0%
Psycholoog	41	192,9%	13	116,7%
Oefen-therapeut	38	171,4%	20	150,0%
Thuiszorg-manager	45	*	29	*
Overige	188	144,2%	53	71,0%
Totaal	3.182	11,9%	1.905	0,4%

\* In 1992 nog niet geregistreerd.

Het gemiddeld aantal hulpverleners per kerndiscipline is ten opzichte van 1996 vrijwel gelijk gebleven en bedraagt voor huisartsen, wijkverpleging en maatschappelijk werk respectievelijk gemiddeld 4,4, 3,4 en

2.1 hulpverleners per gezondheidscentrum. De drie kerndisciplines en fysiotherapie maken 62,0% van het totaal aantal hulpverleners uit. Ten opzichte van de vorige peiling in 1996 betekent dit (wederom) een afname, met 1,4%.

### VRIJ BEROEP EN DIENSTVERBAND

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van het aantal hulpverleners in gezondheidscentra, onderscheiden naar vrij beroep en dienstverband. Iets meer dan de helft (51,1%) van alle huisartsen werkzaam in gezondheidscentra, werkt in dienstverband. Wijkverpleegkundigen, maatschappelijk werkers, ziekenverzoekers en gezins/bejaardenverzorgers zijn vaak in dienst van bijvoorbeeld een instelling voor maatschappelijk werk, thuiszorg of een kruisvereniging. Iets meer dan de helft (52%) van de fysiotherapeuten en de apothekers werkt in dienst van het gezondheidscentrum of is in dienst van een collega. Van de verloskundigen (15%), tandartsen (17%) en diëtisten (14%) heeft een minderheid het gezondheidscentrum als werkgever.

Tabel 4: Werkgevers van in gezondheidscentra werkzame hulpverleners per discipline, per 1 januari 1997

	Vrij beroep		Dienstverband gezondheidscentrum		Overig dienstverband		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Huisartsen*	317	48,9	274	42,3	57	8,8	648	100,0
Wijkverpleegkundigen	-	-	34	6,8	464	93,2	498	100,0
Maatschappelijk werkers	4	1,3	34	11,0	270	87,7	308	100,0
Fysiotherapeuten	245	47,2	180	34,7	94	18,1	519	100,0
Verloskundigen	204	78,8	40	15,4	15	5,8	259	100,0
Gezins/bejaardenverzorgers	-	-	-	-	82	100,0	82	100,0
Ziekenverzoekers	-	-	11	6,7	153	93,3	164	100,0
Apothekers	59	48,0	47	38,2	17	13,8	123	100,0
Tandartsen	74	78,7	16	17,0	4	4,3	94	100,0
Diëtisten	5	4,3	16	13,9	94	81,7	115	100,0
Logopedisten	58	96,7	2	3,3	-	-	60	100,0
Psychologen	41	100,0	-	-	-	-	41	100,0
Oefentherapeuten	26	68,4	9	23,7	3	7,9	38	100,0
Thuiszorg-managers	-	-	15	33,3	30	66,7	45	100,0
Overig	63	33,5	17	9,0	108	57,4	188	100,0

\* In dienstverband inclusief assistent-huisartsen.

### PATIËNTENPOPULATIE

Bij de huisartsen in gezondheidscentra staan 1,1 miljoen personen ingeschreven. Dit betekent ruim zeven procent van de totale Nederlandse bevolking. Van de ingeschreven patiënten is ruim 61% ziekenfonds-verzekerd.

Het gemiddeld aantal patiënten per huisarts in een gezondheidscentrum ligt per 1 januari 1997 op 1.725. Dit is aanmerkelijk lager dan het landelijk gemiddelde: 2.249. Als vervolgens rekening wordt gehouden met het aantal volledig bezette arbeidsplaatsen, dan komt het gemiddelde voor de gezondheidscentra op 2.324 personen per huisarts en voor Nederland als geheel op 2.498.

### REGISTRATIE VAN GEZONDHEIDSCENTRA

Jaarlijks wordt er door het NIVEL een vast aantal gegevens verzameld over samenwerkingsverbanden in Nederland. Gegevens over de gezondheidscentra worden verkregen via contactpersonen in de centra. Onder een gezondheidscentrum wordt verstaan:

*Samenwerking met gemeenschappelijke huisvesting van tenminste één huisarts, één wijkverpleegkundige en één maatschappelijk werker.*

*De twee eerstgenoemden moeten minimaal half-time ten behoeve van het centrum werken, de maatschappelijk werker tenminste twee dagdelen per week.*

*Uiteraard kunnen nog vertegenwoordigers van andere disciplines in het gezondheidscentrum werkzaam zijn.*